

w numerze:

3

Działalność Biura Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego
Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą

Rejestracja strat bibliotek
Urszula Paszkiewicz

4

Powódź w pld.-zach. Polsce - straty w obiektach zabytkowych

Janusz Mróz

7

Bariery
Andrzej Rottermund

8

Straty wojenne

Zaginiona kolekcja obrazów Mieczysława Broniewskiego

Monika Kuhnke

10

Biblioteka króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
przechowywana w Kijowie

Hanna Łaskarzewska

12

Katalog Strat
Monika Barwik

18

Krajobraz z wiatrakami

Jerzy Szałygin

19-21

Kradzież z Muzeum im. Adama Mickiewicza w Śmiełowie...

... i powroty śmiełowskich obrazów

Piotr Ogrodzki

22

Plakiety różańcowe
Agnieszka Kasprzak-Miller

24

Kradzież z Muzeum Śląskiego we Wrocławiu w 1957 r.

Piotr Ogrodzki

25

Aukcje sztuki w Polsce
Stanisław Bołdok

26

Summary

Działalność Biura Pełnomocnika
Rządu ds. Polskiego Dziedzic-
twa Kulturalnego za Granicą

REJESTRACJA STRAT BIBLIOTEK

Podstawowym zadaniem zespołu do spraw bibliotek Biura Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą jest gromadzenie informacji o stratach wszystkich typów bibliotek polskich (instytucjonalnych i prywatnych) podczas II wojny światowej.

W latach 1992-1994 trwały prace nad rejestracją strat bibliotek w granicach Polski z 1945 r. Uzyskane w ciągu niespełna trzech lat wyniki badań dały podstawę do opracowania i opublikowania w 1994 r. rejestru „Strat bibliotek w czasie II wojny światowej w granicach Polski z 1945 roku. Wstępny raport o stanie wiedzy” oraz dwóch skróconych wersji w języku polskim i angielskim.

Rozpoczęty jesienią 1994 r. drugi etap obejmuje opracowanie możliwie pełnego wykazu strat bibliotek w powojennych granicach Polski, z uwzględnieniem korekt i uzupełnień „Wstępnego raportu”. Zawansowane są także prace nad informatorem o bibliotekach na dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej (obecnie na terytorium Litwy, Białorusi i Ukrainy).

Zgromadzona dotychczas baza źródłowa, o co najmniej 40 000 bibliotek zburzonych lub zdewastowanych w czasie wojny oraz o 5 000 pozostałych na dawnych ziemiach wschodnich, ma postać tradycyjnych kartotek oraz zapisu komputerowego. Cały warsztat dokumentacyjny jest sukcesywnie uzupełniany nowymi materiałami, które są efektem badań archiwalnych i śledzenia najnowszego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego.

Do komputera wprowadzone zostały dane identyfikacyjne bibliotek, informacje liczbowe dotyczące strat poszczególnych bibliotek bądź zespołów bibliotecznych oraz okoliczności strat. Osobno rozpisane są straty zbiorów specjalnych bibliotek. W oddzielnym ciągu (zarówno w tradycyjnej kartotece, jak i w zapisie komputerowym) znajdują się informacje o bibliotekach: dane identyfikacyjne, liczba zbiorów oraz literatura przedmiotu.

Ankiety indywidualne bibliotek, ankiety zbiorcze strat poszczególnych terenów lub typów bibliotek, wykazy obejmujące dane o poszczególnych bibliotekach istniejących na terenach II Rzeczypospolitej oraz Ziemiach Odzyskanych i kartoteka bibliograficzna są udostępniane zainteresowanym osobom w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą (ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, pok. 164).

Bibliotek na dawnych ziemiach wschodnich dotyczą dwie publikacje, które ukazały się w 1996 r. „Rękopiśmienne inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1553-1939)” przygotowała Urszula Paszkiewicz, ujawniając opisy ponad czterystu nie opublikowanych dotychczas źródeł do zawartości bibliotek. Publikacja pt. „Księgozbiory Eustachego Kajetana Sapiehy (1797-1860) i Wacława Seweryna Rzewuskiego (1785-1831)”, opracowana przez Józefa Wojakowskiego, ujawnia zawartość dwóch bibliotek magnackich skonfiskowanych przez władze carskie po upadku powstania listopadowego. Wymienione publikacje są zapowiedzią dalszych prac mających na celu udostępnienie nieznanych źródeł bibliologicznych, a odnoszących się do dawnych ziem wschodnich Rzeczypospolitej.

Urszula Paszkiewicz